

ΣΥΝΘΕΣ  
HEPTAS PROBLEMATICA:

De

PHILOSOPHIÆ NAT-  
TURA ET STUDIO, AD PLA-  
CIDAM ΣΥΖΗΤΗΣΙΝ PROPOSITA  
in celebri Nassoviorum Her-  
bornæ:

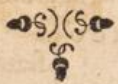
SUB TRESIDIO

DN. JOHAN-HENRICI ALSTEDI:

à

GULIELMO PISTORIO, Gre-  
venbruchenfi Juliaco.

*Utile est ad usum secundorum per adver-  
sa venisse.*



ΑΧΧΟ

GAUDEAMVS CHRISTO.

AVITO GENERIS ET NATALIUM SPLENDORE NOBILISSIMO, MULTOQUE rerum insignium usu & experientia præstantissimo viro, Dn. WERNERO HONDT in Newenhofen / seniori, patrono & fautori honorificè semper colendo:

NEC NON

CONSULTISSIMO ET GRAVISS. VIRO, Dn. HENRICO Steingens / Dynastiæ Wevelinckovensis in Comitatu Bentheimensi præfecto meritissimo, patrono summè suspiciendo:

ITEMQUE

PERMAGNÆ SPEI, SINGULARIS ERUDITIONIS, pietatis & modestiæ juveni-viro, Dn. ARNOLDO HONDT juniori, contubernali & amico ut veteri ita amicissimo:

UT ET

DOCTRINA, PROBITATE, EXIMIIS, VIRTUTUMQUE bonarum studiosissimis viris,

Dn. GULIELMO-HENRICO }  
à LAER } fratribus germanis:  
Dn. PETRO à LAER }

*Amicis & fautoribus suis charissimis,*

Hæc Philosophico-Theologica problemata,  
tum in debitiæ observantiæ signum, tum  
in amoris symbolum perpetuum

*Inscribit & offert*

Gulielmus Pistorius G. Juliacus,  
Auth. & Respondens.



## QUESTIO I.

An Philosophia à Philosophis rectè dicatur partus  
ignorantia? Affir.

**A**dmiratio est Philosophiæ veluti anima. Admira-  
tionem illam parit ignoratio causarum, vel certè  
ignoratio cohesionis causarum cum effectu, *Scal.*  
*ex. 1. f. 1.* Causâ verâ cognitâ mens nostra acquie-  
scit, nec amplius miratur effectum. Sedari autem non po-  
test quamdiu causam ignorat, atq; iccirco cupit istam tristi-  
tiam excutere, quæ ex ignoratione causarum oritur, & admi-  
rationis effectum includit. Qui enim admiratur, ait *Aristot. 1.*  
*Metaph. c. 2.* ignorasse existimandus est. Quapropter cum ex-  
cellentia ingenia suspendi nolint, & ferre nequeant ignoran-  
tiam atq; tristitiam ex causarum ignoratione ortam, necessa-  
riò moventur ad investigandas rerum causas; atque aded ad  
constituendam philosophiam, quæ causarum magistra est,  
*Arist. d. l. & Fonseca in d. l. q. 5.* Διὰ τὸ φθγεῖν, ait Philosophus, τὴν  
ἄγνοιαν ἐφιλοσόφουσαν. Confer *Kecker. l. 1. præcogn. Philos. c. 4.* Iccirco  
philosophari est effectorum, quæ admiramur, causas quas  
ignoramus, inquirere. Ignoratio parit admirationem, ad-  
miratio inquisitionem & scientiam. Sicut enim in motu phy-  
sico tria consideranda sunt: terminus à quo, medium per  
quod, & terminus ad quem: ita & res sese habet in discursu  
philosophico. Terminus à quo est ignoratio causarum, è quâ  
existit admiratio, quæ peperit philosophiam. Discursus est  
ipse motus: τὸ μεταξὺ Græci vocant. Terminus ad quem est no-  
titia causarum. His ita positis patet, quòd ignorantia sit mater  
philosophiæ, non proximè, sed remotè & per saltum, ut lo-  
quuntur in scholis; ὁπερ ἐδὲ δεῖξαι.

---

Q U Æ S T I O I I.

*Quot scholas Deus aperiat homini? Resp. Tres.*

**H**omo consideratur in duplici statu, viæ scilicet & patriæ: ut Scholastici loquuntur. In statu viæ consideratur, vel quâ homo, vel quâ Christianus.

In statu patriæ consideratur ut incola cœli. Homo quâ homo, constitutus est in *schola nature*, ubi *liber* est *Mundus* duplex, *magnus* scilicet & *parvus*: *lumen* autem est naturale videlicet *Ratio*. Homo quâ Christianus versatur in *schola gratiæ*, quæ dicitur *Ecclesia militans*: ubi est *liber scripturæ*, *lumen* autem supernaturale *Fides*. Homo deniq; quâ incola cœli versabitur post hanc vitam in *scholâ gloriæ*, quæ dicitur *Ecclesia triumphans*: ubi liber erit ipsum *Cælum* & *chorus beatorum*, Deus autē *Doctor*: *lumen* erit *visio Dei beatifica*. Tres igitur sunt scholæ: quarum primam Deus aperit communiter omnib. hominib. secundam quibusdam singulariter, quorum alii sunt quidem in Ecclesia, sed non de eâ; alii in eâ & de eâ: tertiam paucissimis, iis duntaxat qui militant bonam illam militiam, retinentes fidem & bonam conscientiam. In primâ scholâ docent Philosophi, in secundâ Theologi. Si Philosophi conentur contra statuta scholæ secundæ docere, impii: si suam scholam secundæ anteferre, superbi: si eam cum secundâ conferre, & ex eâ lucem inferre, moderati & saniores meritò audiunt. Si Theologi velint primam scholam contemnere, injurii: si in schola gratiæ discere, quæ in schola gloriæ discenda sunt, superbi: si rationis decempedâ immensos religionis agros metiri, stulti optimo jure audiunt.

---

Q U Æ S T I O I I I.

*An quicquid verum est Philosophicè, idem etiam verum sit Theologicè, & contrâ? Affir.*

**D**iversitas disciplinarum non mutat rerum naturas, neque veritatem

veritatem illarum in falsitatem transformat. Veritas namq;  
 una est specie & generale entis  $\pi d. 3 \textcircled{C}$  quâ ens est. Habet enim  
 veritas complexa fundamentum in veritate incomplexâ seu  
 transcendentali, quæ habet fundamentum in conceptibus  
 mentis divinæ: sicuti falsitas complexa in incomplexâ & hæc  
 in conceptib. diaboli. Nam falsitas pronunciatorum pendet  
 non solum ex errore mentis humanæ: sed etiam ex fallaci vo-  
 luntate malorum spirituum. Sicut ergo unus est Deus, qui ubi-  
 que verum loquitur in schola naturæ & gratiæ, ita una est  
 & simplex in omnibus disciplinis veritas. Unus omnium di-  
 sciplinarum liberalium author est Deus, nullius autem dia-  
 bolus. Quod igitur in unâ disciplinâ Deus voluit esse ens five  
 verum (nam ens & verum reciprocantur, videlicet ens com-  
 plexum & verum complexum, itemq; ens incomplexum &  
 verum incomplexum) id in alterâ disciplinâ non vult esse  
 non-ens seu falsum. Nec fieri potest, ut quod semel est ens  
 constitutum, id disciplinæ alicujus respectu fiat non-ens. Nul-  
 lâ enim ratione de una eademq; re conceptus divini possunt  
 fieri discrepantes. Uti disciplinæ non creantur entia: ita entia  
 divinitus creata, sua consideratione, seu vario considerandi  
 modo, non faciunt non-entia. Est item de essentiâ veri falso  
 semper contrariari. Nam verum vero consonat: Falso igitur  
 consonare non potest. Facessant igitur hæ formulæ: hoc ve-  
 rum est in Physica falsum in Geometria: hoc verum est in A-  
 stronomiâ, falsum in Theologiâ: hoc verum est Philosophi-  
 cè, Theologicè falsum. Exempli gratiâ:

I. *Verum Theologicè.*

Virgo parit.

Deus est unus & trinus.

Ex nihilo omnia.

Ignis non ussit aliquando.

*Verum Philosophicè.*

Virgo non parit.

Unum non est trinum.

Ex nihilo nihil fit.

Ignis semper urit.

A iij

II. Item:

*Verum in Physica.*

Punctum est sensibile.

*Verum in Geometriâ.*

Punctum est individu-  
um & intelligibile.

III. Item:

*Verum in Astronomia.*

Aër non est cœlum.

*Verum in Theologiâ.*

Aër est cœlum.

Ex his & confimilibus multis exemplis probare conan-  
tur, multiplicem esse veritatem.

Resp. I. Ad exempla Theologica quod attinet, scien-  
dum est, dicta philosophica philosophicè esse explicanda, id  
est, de iis materiis, quas Philosophia tractat: Theologica theo-  
logicè. Verba namq; intelligenda sunt secundùm subjectam  
materiam. Jam verò Philosophia materias naturales & ordi-  
narias: Theologia autem arcana tractat materias supernatu-  
rales & extraordinarias. Ex hoc fundamento potest respon-  
deri ad allata, & infinita alia ejusdem notæ exempla: videlicet  
*virgo parit* (sic potius dicimus, quàm peperit; quia propositio  
de præterito & futuro verificatur propter propositionem de  
præsenti) viâ extraordinariâ, sed non ordinariâ. Neque enim  
pugnat cū primo principio: *Impossibile est aliquid esse & non esse*,  
virginem manere & parere. Ita verum est in natura: *Tria non  
sunt unum*, at supra naturam verum est; *tres personæ sunt unus ille  
verus Deus*. Malè itaque veritas dividitur in philosophicam &  
theologicam; cū veritas non sit totum, sed simplex & im-  
partibile: quod autem dividi debet, id partes habeat necesse  
est. *Keck. syst. Log. l. 2. part. 2. c. 3.* Una eademq; veritas confide-  
ratur modis variis, videl. naturaliter vel supernaturaliter, in  
scholâ vel naturæ, vel gratiæ. Deus non est sibi contrarius in  
principiis naturæ & gratiæ. Gratiæ non evertit naturam, sed  
eam excolit, ornat & perficit. Nullus fidei articulus est con-  
tra rationem, licet multi sint supra rationem. Ad II. Pun-  
ctum consideratur vel concretè vel abstractè. Illo modo in  
Physica,

Physica, hoc in Geometria. Nulla igitur est contradictio neque duplex veritas. Ad III. Aër non est cœlum, si cœlum philosophicè definiatur: Aër est cœlum, si Theologicè consideretur: Ibi strictè, hîc latè: ibi exquisitè, hîc populariter De his vide *Goclenii conciliatorem Philosophicum*. Concludamus itaque cum *Simone Maiolo* *dier. canic. part. 1. colloq. 1. Philosophiam Theologiae non solum nihil detrudere, verùm etiam plurimum ornamentum afferre.*

---

#### Q U Æ S T I O I V.

*An Philosophia sit aliqua utilitas in studio Theologico,  
& si qua sit, qualis sit?*

**I**Nvenias bene multos, qui Philosophiam ex alto despiciunt, qui scilicet pietatem in ore potius quàm in corde gerunt. Theologia, inquit, seipsa contenta non opus habet lumine aliquo philosophico. His hæc comparanda est responsio: Fides non excludit rationem, sed supponit: Ergo & Theologia suprema illa & architectonica facultas, præsupponit Philosophiam, non abolet. Præterea utilitas Philosophiæ sparsa est per omnes & singulas Theologiæ partes, quæ sunt *Didascalica, Elenctica, & Analytica*. In Didascalicâ Theologiâ occurrunt conclusiones, partim puræ, partim mixtæ. Puræ conclusiones sunt, quæ terminis solius Theologiæ supernaturalis (in Theologia enim naturali aliter res habet) propriis constant: ut Christus est Θεάνθρωπος: Christi mors est nostra vita: Fide purificantur corda. Hos philosophia ne primoribus quidem labris attingere potest. Nam non licet μεταβαίνειν εἰς ἄλλο γένος. Mixtæ conclusiones sunt, quæ uno termino philosophico altero Theologico combinantur; ut, an attributa (vocantur perfectiones essentielles) ab essentia & inter sese, differant re vel ratione, & si ratione, an ratiocinante, vel ratiocinata? An

in Deo differant esse & essentia? Quomodo generatio & creatio differant? An cœlum supremum sit in loco? Quomodo Christus *θεῶν ἄνθρωπος* fuerit in V. T? Si explicandæ & probandæ sint huiusmodi conclusiones, partim theologicis partim philosophicis explicandæ & probandæ erunt argumentis. Neque enim in hoc casu fit *μετάβασις εἰς ἄλλο γένος*, transitus de genere in genus. Ratio: quia medii termini, ut Aristoteles, sive, ut Ramus vocat, argumenta tertia, sequuntur naturam conclusionum. Ducuntur enim à natura subjecti & prædicati. Quando ergo cōclusio sive quæstio, est partim Theologica, partim Philosophica, tum argumenta quoque; partim Theologica partim Philosophica esse debent, *Keck. s. st. Log. l. 3. c. 9. & præcogn. Philos. l. 1. c. 4.* Vis demonstremus utilitatem Philosophiæ in Theologia Elenctica? Theologus non tantum debet esse *διδακτικός*, sed etiam *δωρατὸς τὰς ἀντιλήψεις ἐλέγχειν*. Id autem non præstabit sine *πρόπῳ παιδείας*, quem à Logicis petat oportet. Distinctiones quoque ineptas sophistarum à veris non discernet, ni sit Metaphysicus. Illas enim distinctiones veras & genuinas esse pronuntiabit, quæ congruunt cum modis essendi, quos tradit Metaphysica. Exempla habet à multis ista, nisi vehementer fallor, selecta. Omnes creaturæ sunt in Deo, tanquam effecta in causâ. Deus est in mundo, non ut in loco, sed ut causâ in effecto; auxilio, generali, speciali & specialissimo: Anima est in corpore, ubi animat essentialiter, in scriptura objectivè. Turcæ inest damnatio *πρώτως* ob infidelitatem; *επομένως* ob persecutionem Christianorum: Patiente Joanne Baptistâ vel Ecclesiâ, patitur Christus, non in *ἐαυτῷ*, sed *χεικῶς*. Deus non est incarnatus absolutè, sed relatè; Theologi illud vocant *ἑστωδῶς*, hoc *ὑποστατικῶς*. Deus est immortalis *τῷ ἔθῳ*, anima *τῷ ἔχειν*. Attributa divina in essentia differunt ratione ratiocinante, sed respectu effectuum differunt ratione ratiocinatâ seu virtualiter. Sed quid multa? Obvia sunt huiuscemodi quamplurima



rima apud eos, qui Theologiam cum Philosophiâ conjunxerunt. Martyres dico, Sadeeles & Zanchios, de quibus, majorisne Theologiam Philosophi fuerint, jure dubitaveris. Venio ad Theologiam Analyticam; quâ Biblia V. & N. T. resolvuntur. In eâ nullus eris ni doctus sis Logicam, & alias artes vel infra mediocritatem. Occurrunt in sacris literis termini Metaphysici, ut *ὄν*, *Apoc. i. v. 4. & 8.* quò refer nomina illa Dei *Jehovah & Ehejeh: τὸ Bonum, Genes. i.* Occurrunt Phisici in libris Mosis, in libro Job, in Psalmis. Occurrunt Geographici; ut, paradisus, itinera patriarcharum, topographiæ, itinera Apollolorum: occurrunt Astronomici; ut, Orion, Arcturus, Pleiades: occurrunt Chronologici. Vide in hanc sententiam *Picum Comitem in heptaplo. Bened. Aria Montani Josephum, Jeremiam, Danielem & Nehemiam in opere regio. Flac. Illyr. clar. script. part. 2. Lemnii similitud. Keck. l. 4. præcogn. Philosoph. c. 4.*

#### Q U Æ S T I O V.

*Quanam sit vera Philosophiæ definitio?*

Collectiva perfectè definiri non posse docent Logici. Philosophia autem est collectivum: *Keckerm. in syst. & Gymnas. Logico.* Perfecta itaq; ejus definitio (Græcis dicitur ἀπορροια) dari non potest. Datur autem imperfecta, quam Logici vocant ἐπινοηματικὴ, Latini descriptivam & simpliciter descriptionem. Describi autem debet Philosophia, non subjectivè & concretè considerata, quatenus est in hoc vel illo subjecto (ita enim in omnibus & inter omnes variat) sed formaliter, in se, abstractè, quatenus est extra subjectum. Et hoc posteriori modo est vel archetypa, vel ectypa. Archetypa est quæ est habitus in mente. Ectypa est, quæ est systema præceptis methodicis adornatum. Et utraque accipitur, vel latissimè, vel strictè. Latissimè Philosophia est omnium rerum scien-

tia; uti accipit *Cicero l. 2. off.* Strictè Philosophia distinguitur contra Theologiam, Jurisprudentiam & Medicinam, & hoc modo est; I. habitus scientiâ, prudentiâ & arte constans. *Jac. Mart. lib. 1. exerc. Metaph. exerc. 1. theor. 1.* II. Compages scientiarum, prudentiarum & artium. Has duas Philosophiæ descriptiones retinendas putamus: quarum illa loquitur de archetypâ seu habituali, hæc de ectypâ seu systematicâ philosophiâ. Confer *Fonssec. in 2. Metaph. c. 3. q. 3. sect. 2. Casim. l. 1. Philosoph. Christ. c. 1.*

### Q U Æ S T I O VI.

*Quenam sit vera Philosophiæ divisio?*

**E**Ncyclopædia Philosophica sive cyclus liberalium disciplinarum, variis constat partibus integralibus, quas hoc ordine recensemus. Philosophia est θεωρητικὴ, contemplativa, πρακτικὴ, ἀκτινῶν, & ποιητικὴ, factiva. Theoretica sub se habet unicam sapientiam; videlicet *Metaphysicam* & undecim scientias, quæ sunt: 1. *Physica generalis.* 2. *Somatologia.* 3. *Pneumatica.* 4. *Mathematica generalis.* 5. *Arithmetica.* 6. *Geometria.* 7. *Cosmographia.* 8. *Astronomia.* 9. *Geographia.* 10. *Optica.* 11. *Musica.* Practicæ disciplinæ vocantur prudentiæ. Suntq; numero quinq;: 1. *Ethica.* 2. *Oeconomica.* 3. *Politica.* 4. *Scholastica.* 5. *Historica.* Poëticiæ disciplinæ vocantur artes, strictè sumpto vocabulo, suntq; septem: 1. *Mnemonicæ.* 2. *Lexicæ.* 3. *Grammaticæ.* 4. *Rhetoricæ.* 5. *Logicæ.* 6. *Oratoricæ.* 7. *Poëticiæ.* Sunt itaque, nisi me calculus fallit, disciplinæ Philosophicæ 24. quibus si adjeceris quatuor Philosophiæ præcognita, quæ sunt *Archologia, Hexilogia, Technologia, & Canonica*; ritè compleveris theatrum Philosophicum XXVIII. ut ita dicam, cellulis. Alias Philosophiæ divisiones tibi suppeditabunt *Bernh. Copius Jct. in partit. & offic. Ciceronis. Jandun. in proem. de anim. Fonssec. in 2. Metaph.*

6  
*Metaph. c. 3. q. 2. Colleg. Conimbr. in præm. Phys. Anton. Possiv. l. 12.  
Biblioth. c. 3. Kecker. l. 1. præcogn. Philosoph. c. 2. & in tabulis de modo  
discendi. Timpl. technol. c. 3.*

Q U Æ S T I O VII.

*Quomodo Philosophia sit discenda?*

Qui Philosophiæ sacris operari cupit, debet præstituere finem, & constituere media. Finis est expulsio ignorantia; quæ est duplex; *Arist. 1. Post. c. 12.* Una vocatur pura negationis, qualis est in idiotis & pueris; altera pravæ dispositionis, qualis est in Sophistis, qui cum veritatem solidè non sciunt, simulant tamen se scire. Prior illa est vel formalis, vel interpretativa. *Fonseca in 9. Metaph. c. 2. q. 4. sect. 3.* Formalis est defectus scientiæ, hoc est, veræ cognitionis; Interpretativa autem defectus considerationis seu ponderationis. Contra tria illa monstra depugnare debet studiosus, contra ignorantiam formalem, interpretativam & malæ dispositionis. Sed quibus mediis? Media illa sunt duo; remove impedimenta & admovere adminicula discendi. Impedimenta illa sunt novem studiorum hostes, & pestes, quas studiosus profliget necessum est. Suntq; 1. Peccati labes. 2. Desidia. 3. Pusillanimitas. 4. Δοξοσοφία. 5. Ἀυτομάθεια. 6. Μαλαότης. 7. Πολυπραγμοσύνη. 8. Nimia & immoderata studia. 9. Mutatio præceptorum. Adminicula discendi considerantur, quo ad communes affectiones & partes. Communes affectiones sunt, quæ requiruntur in singulis studii Philosophici partibus. Suntq; numero septem: 1. Precatio. 2. Studium sanctæ vitæ. 3. φιλοπονία. 4. Ars meditando. 5. Ars oblivionis. 6. Ordo. 7. Ars prænoscenti ingenia. Partes adminiculorum sunt numero octo: 1. Lectio. 2. Auscultatio. 3. Scriptio: ubi est locorum communium adornatio. 4. Interrogatio. 5. Examen; seu

repetitio. 6. Declamatio. 7. Disputatio. 8. Peregrinatio.  
Atq; hæc est illa heptas quæstionum de Philosophiæ natura & studio : de quibus in ipsâ συζητήσῃ ξυὼ τῆ τῶ Θεῶ παλάμῃ fusiùs agemus.

SOLI DEO GLORIA.

AD PRÆSTANTISS. DN. RESPOND.  
GULIELMUM PISTORIUM Juliacum.

**Q**uòd mihi sis charus Pistori, colligis inde,  
Hæc tibi quòd tremulâ disticha scribo manu.  
Gratulor ex animo cæptis, & prospera quæque  
Comprecor, hoc tibi do pignus amicitia.

Herm. Ravensperg. SS. Theol. D. & Prof. Herb.

JOHAN-HENRICI ALSTEDI  
EPIGRAMMATION.

**D**ogmata Philosophum qui novit, terq; quaterq;  
A vulgo felix dicitur, & colitur.  
Dogmata Theologum qui novit, ter magis felix  
Audit apud vulgum. Atq; hoc equidem meritò.  
Errat at hoc vulgus iudex, me iudice, valdeq;  
Errat, Philosophos Theologosq; colens.  
Dogmata Philosophum nam qui duntaxat honorat,  
Et pariter felix, & pariter miser est.  
Est felix: quoniam Naturæ arcana recludit;  
Scripturæ ignorans mystica sed miser est.  
Sic quoq; Theologum qui solum dogmata novit,  
Et pariter felix, & pariter miser est.  
Est felix: quoniam Scripturæ mystica novit,  
Naturæ ignorans scita, sed & miser est.  
En quæ erratum longè est à iudice vulgo!  
Verius est hoc, me iudice, iudicium est.  
Non miserè felix, miser aut feliciter hic est,  
Qui pariter Sophia Theologiaq; studet.  
Id fac, PISTORI, & fac sedulus, ut facis: ut ne  
Et pariter felix, sis pariterq; miser,  
Neu miserè felix, feliciter aut miser ut sis;  
Sed felix sophus ut Theologusq; sis.

F I N I S.



490

Serial No.

oæm. Phys. Anton. Posssev. l. 12.  
soph. c. 2. & in tabulis de modo

## VII.

*fit discenda?*

cupit, debet præstitueret  
is est expulsio ignorantia;  
a vocatur pura negationis,  
prava dispositionis, qualis  
n solidè non sciant, simu-  
rel formalis, vel interpreta-  
3. Formalis est defectus  
Interpretativa autem de-  
tationis. Contra tria illa  
osus, contra ignorantiam  
æ dispositionis. Sed qui  
emovere impedimenta &  
impedimenta illa sunt no-  
uas studiosus profliget ne-  
s. 2. Desidia. 3. Pusillani-  
Μαλαιοτέχνια. 7. Πολυπραγμο-  
ia. 9. Mutatio præcepto-  
derantur, quo ad commu-  
nes affectiones sunt, quæ  
osophici partibus. Sunt q;  
studium sanctæ vitæ. 3. Φιλο-  
olivionis. 6. Ordo. 7. Ars  
hniculorum sunt numero  
Scriptio: ubi est locorum  
rogatio. 5. Examen; seu

B ij